

=====

ŠKOLA NARUBY aneb POHLED Z DRUHÉ STRANY

=====

Část 6. - O vyučování (poprvé)

=====

*) Film „Marečku, podejte mi pero“ asi přežije generace, takže ho nemusím nikomu přibližovat. Když jsem nastoupil do školství, hned moje první třídnictví bylo v podobné třídě. Byla to směs absolventů různých učebních oborů – kovo, elektro, chemických, ba i optičtí mechanici, jejichž zájmem bylo získání maturitního vysvědčení v nástavbovém studiu. Já je měl učit chemii. Kouknutím do osnov jsem rychle zjistil, že osnovy psal buď někdo, kdo měl chemii naposledy v osmé třídě nebo nějaký akademický vědátor z nějaké zaprášené komory, kterému to svěřili, aby se nepletl pod nohama, prostě někdo, kdo neměl nejmenší potuchu o tom, co se děje ve fabrikách a co je tam potřeba. Rovnice a vzorečky rozhodně ne. Maturitní předmět to nebyl. Hodil jsem tedy osnovy do šuplíku a zapomněl na ně. Vytvořil jsem si „vlastní“ chemii a věnoval se praktickým věcem: hořlaviny, rozpouštědla, ředidla, čistící prostředky, povrchová úprava kovů a odrezovače, kyseliny a žíraviny obecně, konstrukční materiály kovové i plasty. Hnojiva, nátěrové hmoty, pro zpestření výbušniny a tak podobně. Ředitel mi bez mrknutí oka můj vzdělávací plán podepsal, formálně to dost názvy kapitol z osnov připomínalo, jejich obsah nikoliv.

Při mých 36 letech věku ve třídě byla polovina žáků starších než já. Mohu potvrdit, že to v té třídě vzpomenu film silně připomínalo.. Ale nejdříve jsem si je musel vycvičit. Přišel jsem do třídy, seděli jak buchty a čekali, co se bude dít. Já stál před tabulí, chvíli na ně mlčky koukal a pak jsem stejně mlčky odešel. Za chvíli jsem se vrátil, zase jsem se postavil před tabuli. To už znervózněli, koukali nejistě jeden na druhého, až to jednomu mladíkovi došlo a postavil se. Tak jsem je naučil zdravit. Starší pánové (byli tam i padesátníci) se pak už do role žáků docela rychle vpravili. Jen ty jejich legrácky měly lepší šmrnc než u postpubertáků.

Často chodili do školy unavení z práce a tak se i stalo, že občas někdo při vyučování usnul. Když jednou zase jeden usnul a vyučování končilo někdy kolem 19:30 hod., dala třída těch pánů židle na lavice v neskutečné tichosti (pamětníci jistě vědí, jaký je to normálně rachot), aby kolegu nevyrušila. V naprosté tichosti pánové opustili učebnu a poslední (já) zhasl. Asi v 21 hodin ho probudila uklízečka...

Rychle se domáklí, že matematiku sice neučím, ale něco o ní vím. Tak občas vyslali o přestávce delegaci, jestli bychom nemohli chemii oželeť, že by něco potřebovali z matematiky. Takže jsem je zase do královny věd vpravil s úvodními slovy: „Zapomeňte, jak vám to říkala kolegyně matikářka, já vám to vysvětlím systémem pro Večerní Prahu“. A bylo po problému. Neudali mne.

Jeden ze studentů, bývalý kolega z fabriky, ke mně chodil na soukromé hodiny matematiky. Používali jsme (já i on) jednu starší, ale vynikající sbírku příkladů. Já ji měl za dlouhá léta dost prošlou, věděl jsem, že je tam spousta chyb ve výsledkách, a měl jsem je tam vyznačené. A on mi vždycky na závěr řekl: „Dej mi nějaký příklad, který má vadu ve výsledku. Já paní profesorce zabiju hodinu“. A také ano. Přihlásil se a s bezelstným obličejem jemu vlastním a tudíž matoucím se jí během hodiny zeptal, že mu nějaký příklad nevychází podle výsledků a čím to může být? A ona z radosti, že někdo projevil zájem, se okamžitě pustila do počítání. Pochopitelně jí to nevyšlo, znejistěla, začala hledat chybu, studenti (studentek tam bylo velmi málo) se jí za zády tiše pochechtávali a měli z toho bžundu, jak se do toho

zaplétala. Kus hodiny tekla, příklad stále nevycházel, tak se vymluvila, že se na to podívá doma. Nicméně podstatný kus hodiny nemilované matematiky utekl. Uznávám, že jsem byl hajzlík, ale měl jsem s ní nějaké nevyřízené společenské účty, tak jsem se zpozvdálí dobře bavil a nepletl se do toho.

Pánové si občas do školy na povzbuzení přinesli placatici s něčím ostřejším a také mi nabízeli pohárek. Uplatnil jsem tedy svou oblíbenou výmluvu, že jakožto vyléčený alkoholik nesmím ani slzu, abych v tom zase nelítal. To je znejistělo, nevěděli, na čem jsou, a tak se šli jednoho kolegy zeptat, zda je to pravda. Ten mne ovšem nezradil a utrousil cosi v tom smyslu, že něco takového už také zaslechl. Když pak slavně ukončili první ročník, uspořádali pánové trachtaci U černého koně a pozvali i několik populárnějších učitelů, tedy i mne. Když jsme vstoupili do sálku, vypadalo to tam jako na připravené svatební hostině. I aperitiv už čekal na stolech. Sotva jsme však usedli, aperitiv z mého místa zmizel a objevil se místo něj zmrzlinový pohár. To aby „soudruh třídní“ neupadl v pokušení. Kolegyně mi to moc záviděly a netušily, proč k tomu vlastně došlo. (Tu výmluvu používám dodnes, ale manželka mne pak „mlátí po hlavě“, protože už jí lidi také řekli, že mne obdivují, že se k tomu vyléčenému alkoholictví tak veřejně přiznávám, a že ona chudák pak neví, jak se má tvářit. Nakonec se to svede na geny, můj otec měl takových legráček v repertoáru několik a důmyslnějších).

Rád vzpomínám na maturitu této třídy. Dal jsem jim k tomu pár slov návodu typu: „Dámy a pánové, nejhorší, co můžete u maturity udělat, je mlčet. Nesmysly se dají opravit, o omylech lze diskutovat – to vše prostě nějak projde. Ale mlčení neprojde“. Pochopili to po svém a stálo to za to.

Jeden z maturujících dostal otázku na Čapka. Ještě dnes bych se vsadil, že neuměl skoro nic. Ale viděl Čapkovu hru „Matka“ v divadle v Pardubicích a u nějakých ochotníků z menšího města v Podkrkonoší. Začal zhruba takto: „Čapek napsal mimo jiné také několik divadelních her, já jsem viděl jeho Matku ve dvojím provedení a moc se mi líbilo to představení ochotníků, protože...“ a když začal sáhodlouze vysvětlovat svůj názor, tak se usínající unuděná komise probrala a s viditelným zaujetím se zaposlouchala do jeho výkladu. Vymezených 15 minut uteklo jako voda a ještě mu málem zatleskali. (Kdo ví, jaká je to otrava sedět u maturit a donekonečna poslouchat našprtané fráze i nesmysly, ví také, o čem je řeč).

A jeden maturant si ve strojírenské technologii vyfasoval otázku typu „Potrubí“. Spustil jako kolovrátek a chrlil ze sebe nejen kusé znalosti, ale přímo čísla trubek, průměry, čísla materiálu, závitů, a kdovíčeho ještě, takže zkoušející (již zesnulý) kolega strojař Ing. Z. H. jen lapal po dechu. Nakonec už zkoušeného utnul slovy: „Človče, jak to, že to všechno víte? Vždyť na to jsou přece strojnické tabulky.“

A maturant mu odpověděl: „Já vím, ale já ve fabrice u *potrubí* dělám skladníka“.

=====

*) „Zoufalá situace se řeší zoufalými prostředky“ – platilo na SOU. Tak se také stalo, že jednou jsem neměl svoji skupinu 8 či 10 žáků kde učit (budova školy byla malá, rozvrh se nepodařilo vždy sladit s prostorovými možnostmi, zvláště když si některou učebnu vynutila nějaká nahodilost.)

Tak jsem žáky posadil na schody vedoucí na půdu, které se nacházely hned proti dívčímu WC. A názvy i vzorce organických sloučenin jsem psal barevnou křídou přímo na dveře toho WC. Ještě po letech mi při náhodném setkání jedna slečna odříkala, co jsem to tam vlastně psal – takový to mělo didaktický účinek.

(Jednou jsem také učil v Šimkových sadech na lavičce, ale uznejte, půvab výuky na schodech u dámského WC to mít nemohlo).

=====

*) Někdy krátce „po sametu“ jsem dostal za úkol učit základy ekonomie ve třídě učňů nějaké strojnické specializace. Předmět sám by byl zajímavý, ale dotace byla dvě hodiny jednou za 14 dnů a třída měla 30 žáků. Dát dohromady klasifikaci se mi od začátku jevilo jako dost problematické. Vždycky jsem radši přednášel, než zkoušel (o tom ještě bude později řeč). A tak jsem klukům řekl, že si mohou jednu známku „nahonit“ tak, že si připraví referát na nějaké aktuální ekonomické téma. Pokud ho přednesou spatra, dostanou „1“, pokud podle nějakého pomocného papírku či osnovy, tak za „2“ a pokud ho budou číst, tak „3“ – v případě, že referát během pololetí nebude, pak pochopitelně bude následovat „5“, a omezil jsem počet referátů na den (max. 3) aby mi nezačali šturmovat až před konferencí. (Slovo šturmovat jistě pamětníci znají, nepamětníci nepochopí.)

Krátce na to tedy několik (trojkových) referátů zaznělo. Někdy koncem října se ale náhle přihlásil jeden žák, a když dostal slovo, řekl: „Pane inženýre, kolik musím mít známek, abych byl klasifikován z ekonomie?“ Já: „Alespoň dvě“. A on: „Tak víte co? Já tam mám trojku z referátu, ze zkoušení mi napište rovnou pětku, na vysvědčení mi to dá čtyřku a jsem spokojený“.

Nejdříve jsem sice ztuhl, ale koneckonců žádné pravidlo porušeno nebylo a nedostatek ctižádosti není v naší vlasti (stejně jako blbost) trestný, tak jsem mu to odkývl. Pointa historyky? – Vzápětí se jich přihlásilo jedenáct, třetina třídy. Co se dalo dělat? Rozdal jsem žákům čtyřky s podmínkou, že budou řádně docházet na vyučování a nebudou při hodinách „otravovat“. Což raději dodrželi.

Nakonec se to dostalo na nějakou poradou, že ekonomie, kterou učí Šafra, má nejhorší průměr (bylo v tom kus udavačství, v tuzemsku obvyklého). Několika slovy jsem to vysvětlil, zástupci ředitele kroutili pohoršeně hlavami. A ředitel? Ten se rozesmál a prohlásil, že to „není nic proti ničemu“, čímž celá „aféra“ skončila. Dnes by se tím asi zabýval parlament, stejně jako kdejakým nesmyslem.

=====

Tak to by pro dnešek stačilo, pokračování pro osoby, které nejsou z četby vyloučeny preambulí z první části zase někdy příště. Za všechny příznivé ohlasy předem děkuji, blaží moji ješitnost a ponoukají mne k pokračování.

K předchozím částem se zájemcům lze dostat z titulní webové stránky <http://www.hony-safra.eu> .

Některé diskusní příspěvky:

Josefina E. Součková

Upřímně... Má to jednu chybu... Nemám to ve své knihovně. 😞 Opravdu by to stálo za to, aby se taková kniha vydala!

Luděk Muller: Copak mít to v knihovně, ale jsem vděčný, že část z tohoto povídání jsem zažil

Kadmium Žluté Střední

Tady jsem si vzpomněla na pár mých vlastních příběhů z ekonomie a maturity. Díky ti za moje vlastní vzpomínky 😊